

Hebbes!

Ambachtelijk zeemanschap in het Beurtveer

Of: hoe je met een dikke schuit van lagerwal wegzeilt

In het Beurtveer varen schepen uit de historische vloot van Workum naar Durgerdam en weer terug en doen, reglementair zonder gebruik van de motor, onderweg vrijwel alle havens aan die ze tegenkomen. Wie dat het snelst doet wint de race. In de havens staan hier en daar waarnemers die de ogen en oren van de organisatie zijn. Dit jaar waren mijn zoon Sil en ik twee van die vrijwilligers.

*Auteur Koen Kok
Foto's auteur*

De haven is waar het gebeurt in deze race: overal onder zeil landen aan de vooraf aangewezen kade, een looper een brief laten posten en zeilend weer weg. Naast de te maken keuze in de routes die de deelnemers mogen varen, maakt de snelheid waarmee de havens worden genomen het verschil in de einduitslag. Alles mag, zolang er maar geen motor aan te pas komt.

De Blocq

Woensdag is onze dag. Via de track-en-tracepagina van het Beurtveer zien we dat het druk gaat worden in De Blocq van Kuffeler. 'De Blocq' is een ruime havenkom bij Almere Buiten met gemaal, sluis en jachthaven. De sluis heeft een lange wachtsteiger aan de zuidkant, die als landingsplek voor de Beurtschepen fungeert. Als we er aan komen rijden zien we de *Hendrika*, een éénmastklipper van 126 ton, al hoog aan de wind door de haveningang knijpen. Na de ingang

vallen ze af richting de slusingang, waar de wachtsteiger aan lagerwal op ze wacht. Als we op de steiger staan, zijn we precies op tijd voor het begin van een nautisch festijn: een vrijwel doorlopende demonstratie van lagerwallandingen en -afvaarten door zeven schepen op rij. Alle kiezen ze een andere strategie. Ondanks de zwakke wind, zo'n 3 Beaufort, wordt het een spektakel en genieten we, als beste stuurlui aan wal, met volle teugen.

Door de wind bomen

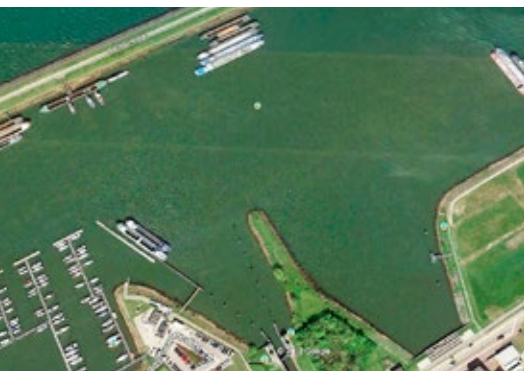
We staan net op de steiger als de *Hendrika*, met de fok neer en de kluiwerboom getopt, op een half grootzeil richting de landingsplek zeilt. Ruim voor de landing gaat het restje zeil weg, wordt er langs de steiger gedraaid en met nog een meter ruimte gaat er een tros trefzeker om één van de palen. Afstoppen, looper op de kant en aan de voorbereidingen voor de afvaart beginnen. De wind staat recht op

Een carousel aan mensen trekt de Gulden Belofte van lagerwal af

De bomers op de Hendrika hebben een flinke klus aan het door de wind bomen van het schip

De Blocq van Kuffeler
Bron Google Earth

De Blocq van Kuffeler
Bron OpenStreetMap

Het vaarkaartje voor de schippers

de steiger, het is pal lagerwal. Het schip ligt met de voorkant richting de sluis en wordt naar achteren verhaald om rond het einde van de steiger in de wind te kunnen draaien. Het grootzeil gaat weer omhoog en als de looper terug is, gaan de trossen los en wordt de kop van het schip van de wal afgeduwd. Niet meer betuigd door de spring heeft het schip andere plannen en gaat alvast vooruit, waarbij de giek richting het aanwijzingsbord met lamp gaat, dat aan het eind van de steiger staat. Net op tijd gaat de kraanlijn erin om schade te voorkomen en duwt een bemanningslid de smeerrepen die onder de giek hangen over het armatuur heen. Doordat het schip nu geheel langs de steiger ligt, ondertussen met achtertros, wordt het een flinke klus voor de bomers om de kop door de wind te bomen. Na flink ploeteren lukt het en begint de *Hendrika* aan het kruisen richting de haveningang, waar even daarvoor klipper *Vriendentrouw* naar binnen is gedraaid.

Zwaaien op anker

De *Vriendentrouw* voert een elegante ankeractie uit. Zo'n vier scheepslengtes voor de steiger ratelt het hoofdanter het water in en na het rondzwaaien van het schip wordt de achterstevan netjes tegen de steiger geparkeerd. Als de looper de brief heeft gepost bij het sluiswachtershuisje en weer aan boord is, zijn de voorbereidingen voor de afvaart in gang.

Vanaf het achterdek is een tros belegd en volgt het commando om 'de slack uit de ankerketting' te draaien, wat blijkbaar op het voordek wordt opgevat als het begin van de afvaart. Het anker wordt een stuk naar het schip getrokken, en, zo blijkt later, dieper de bodem in, voordat het achterdek ingrijpt. Uiteindelijk gaan grootzeil en fok omhoog en wordt het schip nu echt naar het anker getrokken. Dan begint er een spel met wachten op de juiste gierrichting om het anker uit te breken en over de goede boeg vol te vallen. Dat heeft een aantal pogingen nodig voordat het kruisen naar de havenuitgang kan beginnen.

Langs lagerwal

Even later kiest tweemaster *Alida* voor weer een andere aanpak. De 32 meter lange keenaak landt met alleen de bezaan nog omhoog met haar achterstevan richting de sluis. Als de looper weer aan boord is zeilt het schip, op de stootwillen schurend langs de steiger, richting de open ruimte. Parallel aan de wachtsteiger ligt met zo'n twee meter tussenruimte een drijvende steiger van de jachthaven, die nog een 40 meter verder doorloopt. Op de bezaan schuift het schip langs de lagerwal ook langs deze steiger, die op die kant niet gemaakt is om aan te leggen. De bemanning is druk met stootwillen in de weer om het schip van de uitstekende beugels weg te houden. Niet heel elegant, maar wel effectief. Na deze

Terwijl de Luctor de afvaart voorbereidt, komen de Gulden Belofte en de Willem Jacob richting de landingsplek zeilen

steiger is er ruimte om zeil te zetten en voor de havendam overstag te gaan.

Dukdalf op hogerwal

Enige tijd later wordt het druk: vier schepen kruisen langs de Oostvaardersdijk richting de haveningang. Eerst draait de tjalk *Luctor* rond het havenhoofd. Ze varen dicht langs de dam die de uitlaat van het gemaal scheidt van de aanloop van de sluis. Daar passeren ze de eerste van de rij dukdalven die aan de bakboordkant van de sluisaanloop staan. De lus van een lange lijn gaat om de dukdalf en wordt uitgevierd. Aan die lijn trekken ze zich na terugkeer van de looper naar de hogerwal. Daar kost het wat moeite om de lijn te vervangen door een dubbele tros, maar als dat is geklaard zijn ze snel weer onder zeil.

Ondertussen is tweemastklipper de *Gulden Belofte* hen gepasseerd richting de steiger en komt ook éénmaster *Willem Jacob* aanvaren. De 28 meter van de *Gulden Belofte* wordt soepel langs de steiger gemeerd. Met de looper gaat er direct een aantal bemanningsleden de steiger op om het schip naar voren te verhalen, om te voorkomen dat de *Willem Jacob* voor hen gaat liggen. Tegelijk gaat er een kleine bijboot overboord waar twee bemanningsleden in plaatsnemen. Midscheeps het bootje staat een grote haspel met een lange dunne lijn, waarvan het uiteinde op het schip blijft. Het

bootje wordt naar de dukdalf gepeddeld waar net de *Luctor* van weg is gezeild. Met fietstrappers aan weerskanten van de haspel wordt de dunne lijn weer ingedraaid en een lange tros van het schip naar de dukdalf getrokken.

Hekanker

Ondertussen komt de *Willem Jacob* op de steiger af. Zij gooien een hekanker overboord aan een zinkende lijn ongeveer vijf/zes scheepslengtes voor de steiger, om zich later aan op te trekken. Ze gaan hard. Ze draaien in, van de sluis en de achterstevan van de *Gulden Belofte* af. Omdat waarschijnlijk het hekanker gebruikt wordt om het schip af te remmen, komen ze toch vrijwel haaks op de steiger af. Op het laatste moment ratelt ook het hoofdanker het water in om te remmen en landt de voorstevan van de klipper op een bolfender. We voelen een schok door de steiger gaan.

Het bruine schip stuitert een stuk terug en komt dan langs de steiger. Ondertussen loopt er op de *Gulden Belofte* een carrousel aan mensen rond, trekend aan de tros om de 100 ton naar de hogerwal te trekken. Bij de *Willem Jacob* is nu ook de looper terug voor een snelle afvaart. Terwijl de *Gulden Belofte* bij de dukdalf de afvaart voorbereidt, gaat bij de *Willem Jacob* het grootzeil omhoog, terwijl het schip naar het anker wordt getrokken.

Zeil zetten en weg

De *Willem Jacob* passeert bij de havenopening de éénmastklipper *Nicolaas Mulerius* van de Groninger studentenzeilvereniging. De studenten maken een probleemloze landing aan het eind van de steiger richting de sluis. De looper is ook snel terug, maar ze verliezen tijd aan een gebroken harp tussen zwaard en talie. Voor de reparatie gaat de bijboot overboord en is de piekenval nodig om het zwaard boven water te krijgen. De afvaart is probleemloos: optrekken aan het op de heenweg uitgegoot anker, zeil zetten en weg.

De schemer valt in. Terwijl de *Nicolaas Mulerius* richting de havenopening kruist zoeken de beste stuurliu aan wal de warme auto weer op. Volgend jaar deze race maar weer eens vanaf zo'n schuit meemaken? We zullen zien. ■

Deelnemen aan het Beurtveer met een eigen schip kan, mits de schipper al eens als co-schipper gevaren heeft. Ook als opstapper kun je mee: je kunt zelf contact opnemen met het schip van je keuze of je aanmelden via de organisatie. De volgende Strontweek vindt plaats van 10 tot 17 oktober 2020. Meer informatie bij Vereniging Zeilvracht, zeilvracht.nl. Voor deelname aan de Strontrace is een strijkbare mast noodzakelijk.